

**Planprogram
kommuneplanens
samfunnsdel**

**Planstrategi
2020 – 2023**

Vedtatt av kommunestyret 15. juni 2020

~~~~~
SØNDRE LAND
KOMMUNE

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
2. Status for kommuneplanens samfunnsdel 2014 til 2026.....	3
3. Utviklingstrekk og utfordringer	5
4. Prosjekt «Søndre Land i møte med framtida»	10
5. Nasjonale og regionale føringer på kommunal planlegging.....	11
6. Status for planstrategien 2016 – 2019 og Planoppgaver 2020 – 2023	14
7. Revisjon av kommuneplanens samfunnsdel – formål og temaer	16
8. Framdriftsplan og opplegg for medvirkning.....	19

1. Innledning

Søndre Land kommune gjennomførte våren 2019 forprosjektet «Søndre Land i møte med framtida». Kommunens utfordringsbilde og omstillingsbehov ble da kartlagt og analysert av Telemarksforsking. Kommunestyret behandlet rapporten fra forprosjektet i møte 24. juni 2019, og sluttet seg til en plan for et hovedprosjekt som har som mål om å øke innbyggertallet i Søndre Land. Befolkningsveksten skal skje gjennom en målrettet satsing på økt bosteds- og næringsattraktivitet. Som et grunnlag for dette arbeidet, ba kommunestyret rådmannen starte opp arbeidet med å revidere kommuneplanens samfunnsdel.

Den langsiktige kommunale samfunnsplanleggingen omfatter tre delprosesser med tilhørende plandokumenter:

- Planstrategien, som oppsummerer kommunens planbehov
- Planprogrammet, som legger rammene for revisjon av kommuneplanens langsiktige del
- Kommuneplanen, som utgjør selve plandokumentet

I henhold til plan- og bygningslovens § 10 – 1 skal alle kommuner innen utgangen av det første året etter kommunestyrevalget behandle og vedta kommunal planstrategi. Planstrategien skal gi kommunestyret grunnlag for å vurdere hvilke planoppgaver og planbehov som skal prioriteres i kommunestyreperioden. Vurdering av planbehovet baseres på de utviklingstrekk og utfordringer kommunen står overfor, og de rammebetingelser statlige og regionale myndigheter har lagt for den kommunale planlegging. Som en del av arbeidet med planstrategien, skal kommunen vurdere om gjeldende kommuneplan skal revideres.

Når det forut for oppstart av planstrategien allerede er besluttet å revidere kommuneplanens samfunnsdel, åpnes det i plan- og bygningslovens § 10-1 fjerde ledd for å slå sammen planstrategien og planprogrammet. Derfor legges det her fram et samlet dokument som ivaretar kravet både til planstrategi og planprogram.

2. Status for kommuneplanens samfunnsdel 2014 til 2026

Kommuneplanens samfunnsdel ble sist vedtatt i september 2014 med følgende hovedmål:

Søndre Land skal være en attraktiv bo- og aktivitetskommune for folk i alle livets faser.

Nedenfor følger en kort redegjørelse for status knyttet til hvert av kommuneplanens 9 delmål:

Delmål 1: Stoppe befolkningsnedgangen, og innen 2026 være minst 5750 innbyggere.

Antall innbyggere har den siste 4 – års perioden ligget mellom 5 600 og 5 700 innbyggere. Antall fødsler har vært cirka 50 per år.

Delmål 2: Ha et variert boligtilbud med både leiligheter, rekkehus og eneboliger på attraktive tomter.

Det har den siste 4- års perioden blitt utarbeidet flere planer for nye boligområder med varierte botilbud både i Odnos og i Hov.

Delmål 3: Markedsføre kommunen som et attraktivt sted å bo.

Markedsføringen av kommunen skjer i første rekke gjennom nettstedet *Bolyst.land.no*.

Delmål 4: Bidra til at veiene til arbeidsplasser på Gjøvik, Raufoss, Dokka og Brandbu blir bedre.

De senere årene har det vært en betydelig satsing på hovedveiene i kommunen blant annet med en oppgradering av FV 247 fra Hov til Hasvoldseter.

Delmål 5: Sørge for at befolkningen får flere år med god helse.

Fra 2016 har kommunen hatt en satsing på folkehelse gjennom prosjekt folkehelse 2025. Flere konkrete prosjekter har vært gjennomført, spesielt rettet mot å forebygge og redusere utenforskap.

Delmål 6: Støtte opp om en sentrumsutvikling i Hov med økt aktivitet, økt handel og flere sosiale møteplasser.

Det har de senere årene vært gjennomført en rekke tiltak med sikte på utvikling av Hov sentrum. I 2015 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som jobbet med utformingen av Fladsrudtomta. Dette arbeidet ble senere integrert i et pågående prosjekt for hele Hov sentrum.

Langs fylkesveien er det etablert nye busstopp og satt opp en mur mot parkeringsplassen foran rådhuset.

I juni 2019 ble det vedtatt en reguleringsplan for klinikkområdet som blant annet legger til rette for ny barnehage og nye boliger.

Det pågår for tiden et planarbeid med sikte på etablering av boliger på Grettejordet.

Delmål 7: Bidra til å gjøre Randsfjorden mer allmenn tilgjengelig og til at det utvikles tilbud langs fjorden.

Det pågår for tiden et planarbeid som vil legge grunnlag for den videre utviklingen av Kråkvika. I kommuneplanens arealdel er det avsatt et område for utvikling av en fjordsti fra Kråkvika til Holmen.

Delmål 8: Ta vare på de gode oppvekst- og bomiljøene vi har.

Søndre Land kommune har gode skoler og gode barnehager med full barnehagedekning. Det er bygget ny barnehage i Fluberg. I Hov tas ny barnehage i bruk høsten 2020.

Bredbåndsutbygging er et satsingsområde, og nye områder får tilgang til høyhastighets internett forbindelse de nærmeste årene.

Nye boligområder er under planlegging i Odnnes, Fluberg og Hov.

Delmål 9: Jobbe hardt for hele regionens opptur.

Søndre Land deltar aktivt i det regionale samarbeid i Gjøvik – regionen. Næringsutvikling og kommunikasjon er blant de viktigste satsingsområdene. Søndre Land er med både i enkeltprosjekter og permanente samarbeidsorganer innenfor disse områdene.

I de senere årene har det vært en oppgradering av veiene mot Gjøvik og mot Hadeland. Dette er også med og styrker regionen som felles arbeidsmarked.

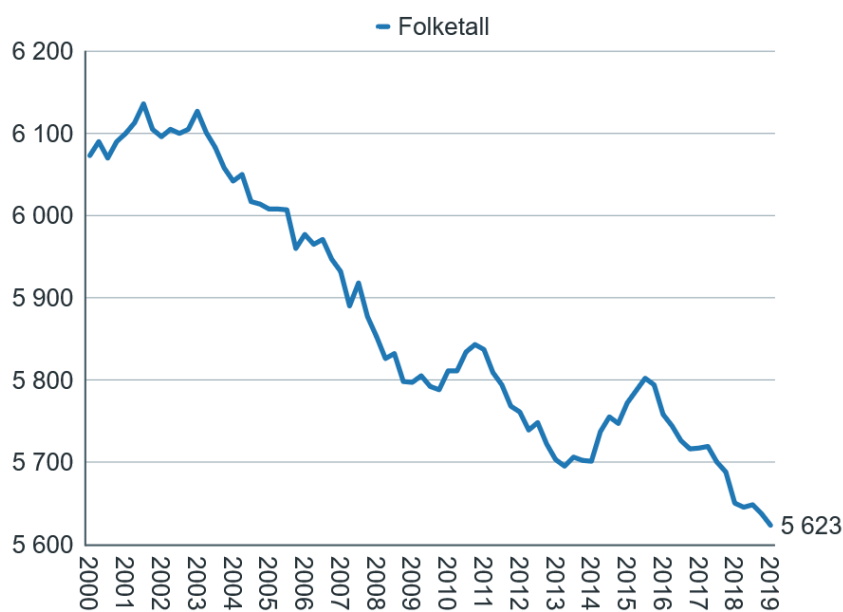

3. Utviklingstrekk og utfordringer

Søndre Land kommunes utfordringsbilde ble kartlagt og analysert av Telemarksforskning våren 2019. Teksten i det følgende avsnittet er delvis hentet fra rapporten *omstillingsbehov i Søndre Land* (TF-rapport 478). For ytterligere utdyping henvises til denne rapporten.

Befolkningsutvikling og demografi

Følgende tabell viser utviklingen i folketall fra år 2000 til 2019.

Kilde: Telemarksforskning. TF-rapport 478, 2019

Følgende tabell gir en mer detaljert framstilling av den demografiske utviklingen fra 1. januar 2015 til utgangen av 3. kvartal 2019 (Tabellen blir oppdatert når folketallet per 1.1.20 foreligger ca. 15.2).

	2015	2016	2017	2018	2019	1.10.2019
Folketall 1. januar	5772	5758	5717	5650	5623	5640
Fødte	55	46	51	47	46	
Døde	76	64	60	64	44	
Fødselsoverskudd	-21	-18	-9	-17	2	
Innvandring	121	119	72	16	22	
Utvandring	21	22	15	21	4	
Nettoinnvandring	100	97	57	-5	18	
Innflyttinger, innenlands	299	240	232	267	204	
Utflyttinger, innenlands	391	361	345	272	207	
Nettoinnflytting	-92	-121	-113	-5	-3	
Befolkningsendring	-14	-41	-67	-27	17	

Kilde: SSB, statistikkbanken. Tabell 01223.

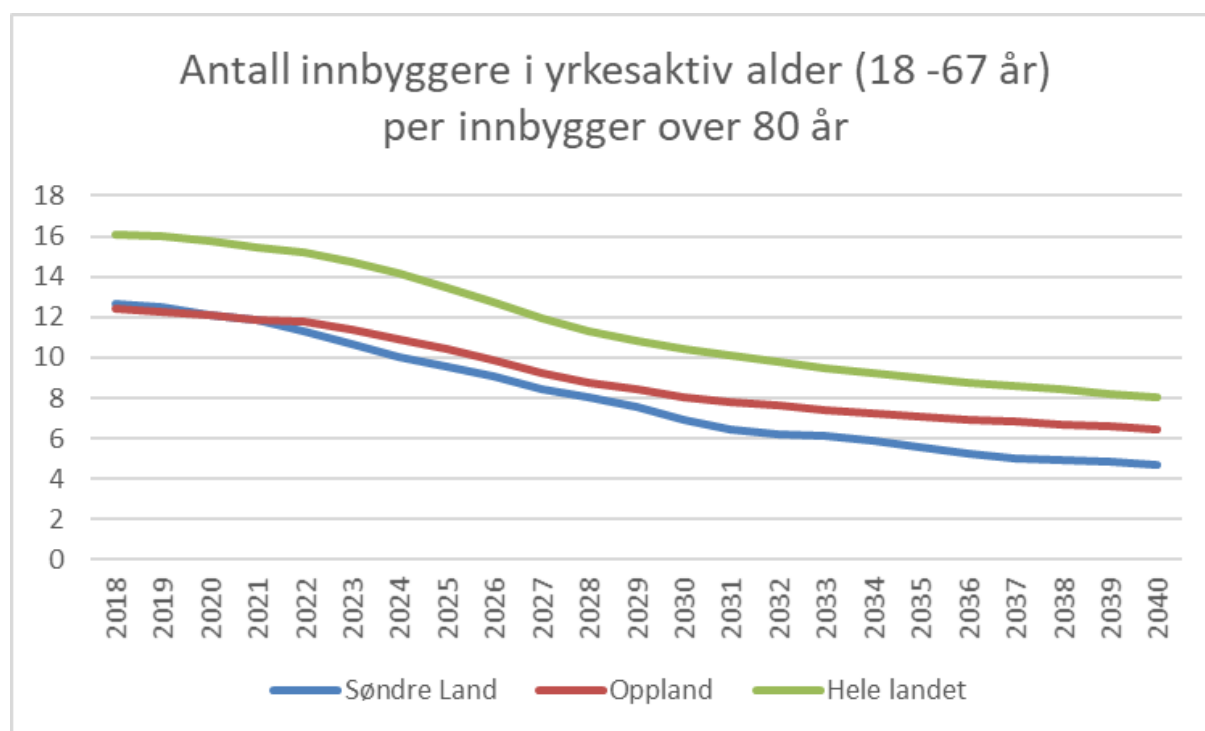
Søndre Land kommune har hatt en nedgang på ca. 500 innbyggere de siste 20 årene. Befolkningsnedgangen har vært knyttet både til fødselsunderskudd og til negativ innenlandsk flytting. I enkelte perioder har det vært en økning i befolkningstallet, som har vært knyttet til innvandring av flyktninger. Etter 2016, da innvandringen i stor grad stoppet opp, har antall innbyggere gått ned med ca. 200.

Fordelt på alder har det de siste fire årene vært en økning i aldersgruppen 0 – 5 år, mens det har vært tilbakegang i gruppen 6 – 19 år og i gruppen 20 – 66 år. Antall innbyggere over 67 år har økt.

Statistisk sentralbyrå sin befolkningsframskriving indikerer at nedgangen i antall innbyggere vil fortsette i kommende 4 – års periode. Nedgangen vil omfatte alle aldersgrupper under 67 år, mens innbyggertallet vil øke i gruppen over 67 år. Den største økningen vil komme i aldersgruppen over 80 år.

Befolkningsutviklingen på grunnkrets nivå de siste 10 årene viser at antallet innbyggere har vært relativt stabilt i Odnes, Fluberg (Prestegård) og Hov – Fall. De andre delene av kommunen har nedgang.

Tabellen nedenfor viser forholdet mellom antall innbyggere i yrkesaktiv alder og antallet over 80 år fram til 2040.

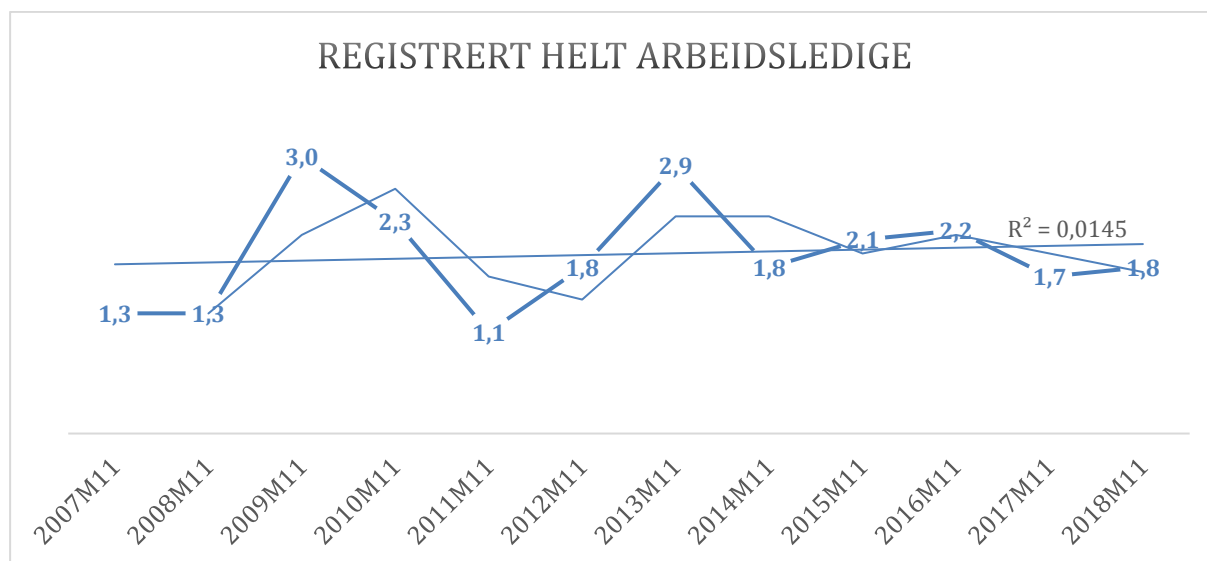
I 2018 var det i Søndre Land i overkant av 12 yrkesaktive per innbygger over 80 år. I løpet av 10 år vil antallet i følge SSBs befolkningsframskriving synke til ca. 8 yrkesaktive. I 2040 kan det være bare 4 yrkesaktive per innbygger over 80 år. Tabellen viser at tendensen er den samme i landet som helhet og i Oppland, utviklingen er likevel sterkest i Søndre Land. I tabellen er det heller ikke tatt høyde for at ca. 30 % av de yrkesaktive ikke er i jobb slik at det reelle antallet yrkesaktive er enda lavere.

Befolkningsutviklingen på grunnkretsnivå de siste 10 årene viser også at antallet innbyggere har vært relativt stabilt i Odnes, Fluberg (Prestegård) og Hov – Fall. De andre delene av kommunen har nedgang.

Næringsliv og sysselsetting

Andelen sysselsatte i aldersgruppen 20 – 66 år er 4 – 5 prosentpoeng lavere i Søndre Land sammenlignet med gjennomsnittet i Oppland og gjennomsnittet i Gjøvikregionen. Andelen sysselsatte i Søndre Land økte imidlertid i perioden 2014 – 2018.¹ Samtidig lå arbeidsledigheten i alderen 15-74 år pr november 2018 på 1,8 %, som er under snittet for både Oppland og landet for øvrig².

SSB, tabell 10540: Antall arbeidsledige 15-74 år pr november i årene 2007-2018. Vi ser en lineær trendlinje og en med flytende gjennomsnitt.

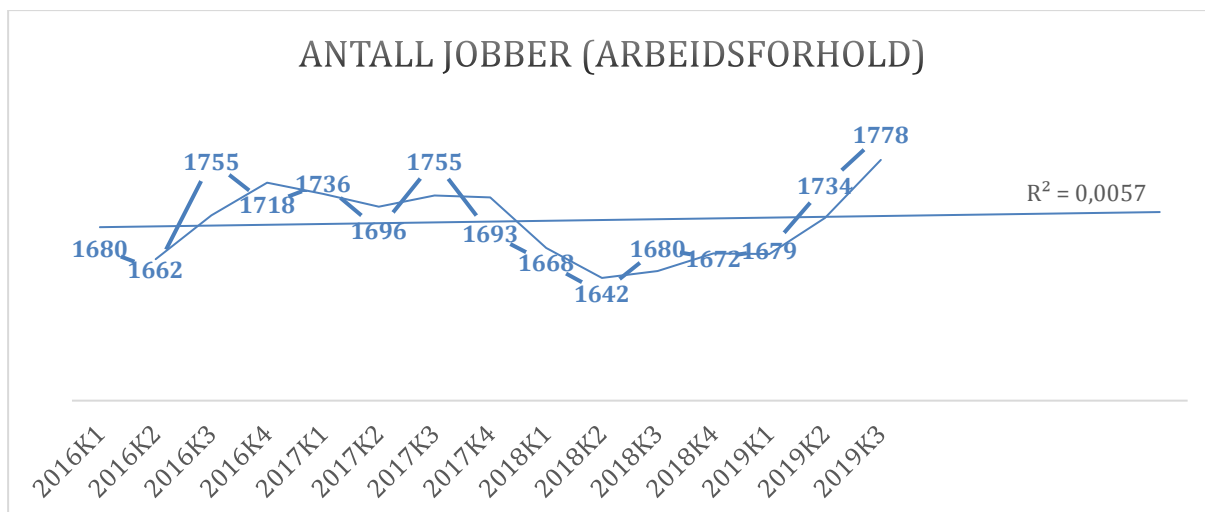
I 2018 hadde 55,2 % av de sysselsatte i aldersgruppen 20 – 66 år arbeidsplassen utenfor kommunen. Andelen sysselsatte som pendler ut av kommunen har økt med ca. 5 prosentpoeng fra 2012 til 2018.³ Kommunen har med andre ord en lav, men likevel et økende antall arbeidsplasser i kommunen. Den totale trenden over mange år er negativ, men vi kan se en svak økning de siste årene der antall arbeidsplasser i både privat og offentlig sektor går noe opp⁴.

¹ Kilde: SSB statistikkbanken, tabell 11618

² Kilde: SSB statistikkbanken, tabell 10540

³ Kilde: SSB statistikkbanken, tabell 11616

⁴ Kilde: SSB statistikkbanken, tabell 11653

SSB, tabell 11653: Lønnstakere og jobber i statlig, kommunal og privat sektor pr kvartal 2016-2019.

Kommunen har lite ferdig regulerte næringsarealer tilgjengelig. Det er kun 4 mål ledig i Fagerlund næringsområde og 10 mål i Fluberg næringsområde (som trenger vei, strøm, vann, avløp og høyhastighet internett). I gjeldende arealplan er det av satt 320 mål til et nytt næringsområde ved Hasvoldseter. Området må detaljreguleres og tilrettelegges med vei, strøm, vann, avløp og høyhastighet internett før det kan etableres næringsvirksomhet i området.

Samferdsel

Utviklingen av samferdselstilbudet er av stor betydning for hvor gode mulighetene er for befolkningsvekst og næringsutvikling. Det planmessige samarbeidet på regionnivå tar i særlig grad sikte på raskere utbygging av hovedveinettet internt i regionen og fra regionen til Oslo- og Akershusområdet, samt styrking av kollektivtilbudet for alle befolkningsgrupper.

De senere årene har det vært en opprustning av FV 34 i retning Hadeland og FV 247 i retning Gjøvik.

Søndre Land har en relativt god dekning av buss nord – syd, ved Landekspresen som går Dokka – Oslo, og flybussen som har 4 avganger i døgnet til og fra Oslo Lufthavn Gardermoen. Forbindelsen til Gjøvik og Raufoss kunne med fordel blitt betydelig styrket. For at Søndre Land skal feste grepet som en boattraktiv kommune vil det være viktig å få til bedre offentlig kommunikasjon østover, til Gjøvik og Raufoss. Rutetilbudet på buss er tilsynelatende greit, men dette skyldes i stor grad skoleskysstilbudet. Tar man vekk dette og samtidig ser på resterende avganger og korrespondanse med befolkningens arbeidstid og overgangstider til annen buss/ tog, er denne alt for dårlig. Flere avganger går også over Trevatn, slik at reisetiden til Gjøvik i mange tilfeller er det dobbelt av hva den er i sammenlikning med avganger over Hasvoldseter. Det er også viktig å vurdere alternative, nye løsninger for transport.

Folkehelse

De største folkehelseutfordringene i Søndre Land er i følge folkehelseinstituttets folkehelsebarometer og kommunens folkehelseoversikt:

- Lavt utdanningsnivå
- Lavt inntektsnivå
- Høy andel unge uføre
- Høy andel gravide kvinner som røyker
- Lavere forventet levealder enn landsgjennomsnittet – spesielt blant kvinner
- Forekomsten av psykiske lidelser er litt høyere enn landsgjennomsnittet
- Bruken av legemidler mot diabetes 2 er høyere enn landsgjennomsnittet
- Fysisk inaktivitet

I prosjektet «Folkehelse Søndre Land 2025» jobbes det med flere tiltak rettet mot å redusere omfanget av disse utfordringene.

Utdanning og kompetanse

Oppland har lavt utdanningsnivå sett i forhold til resten av landet og Søndre Land ligger lavt sammenlignet med gjennomsnittet i Oppland. Omtrent 75 % av elevene som begynner i videregående opplæring i Oppland fullfører etter fem år. Andelen elever som fullfører videregående har vært stabil de siste årene. Det er lavere gjennomføring innenfor fag- og yrkesopplæringen sammenlignet med elever som velger studieforbereende utdanningsprogram.

Selv om utdanningsnivået er relativt lavt, har skolene i Søndre Land stort sett oppfylt målsettingen om resultater på linje med landsgjennomsnittet. Elevundersøkelsen viser også at andelen elever som trives i skolen har vært på linje med eller over landsgjennomsnittet.

Klima og energi

Klima- og energiutfordringer er i økende grad med på å sette rammebetingelser og forme politikken både nasjonalt og lokalt. Gjennom «det grønne skiftet» blir det stilt nye krav og forventinger til politikk, planlegging, utbygging og drift som bidrar til en mer bærekraftig samfunnsutvikling.

Søndre Land kommunes klima- og energiplan ble vedtatt i mars 2019. Planen gir et godt grunnlag for det videre arbeid på dette området.

Digitalisering

Det pågår for tiden en omfattende digitalisering av offentlige tjenester. Dette stiller kommunen, næringslivet og innbyggerne overfor nye utfordringer og muligheter.

Manglende bredbåndsdekning er en stor utfordring i Søndre Land. Denne utfordringen søkes løst gjennom et pågående bredbåndsprosjekt.

Kommuneøkonomi

Driftsøkonomien har utviklet seg i negativ retning de senere årene. Mens netto driftsresultatet i forhold til brutto driftsinntekter i 2016 var på 3,7 % (anbefalt nedre grense er 1,75 %), sank driftsresultatet i 2017 til 0,8 % og i 2018 til -1,3 %. Driftsresultatet for 2019 ser også ut til å bli negativt.

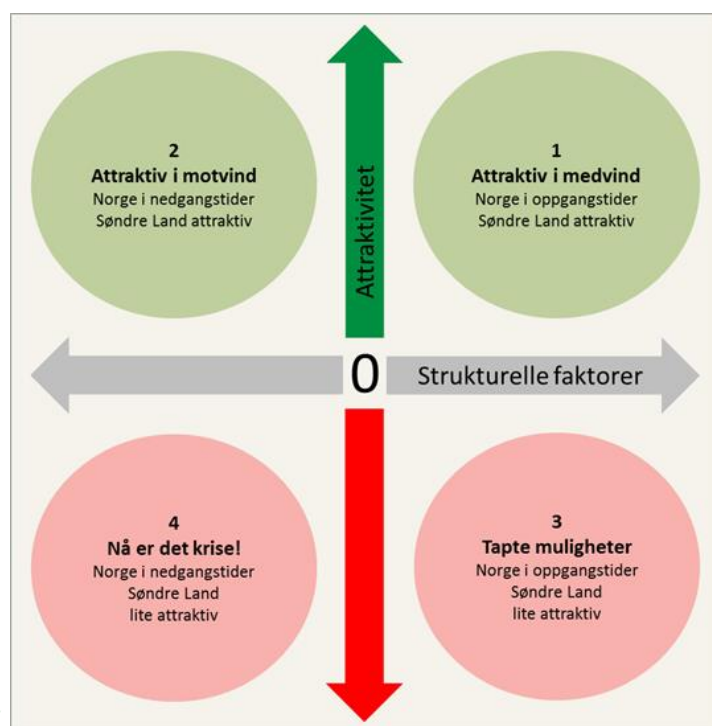
I tillegg til den umiddelbare utfordringen med å gjenvinne balansen mellom inntekter og utgifter, vil kommunen stå overfor nye økonomiske utfordringer de nærmeste årene:

- Økte renteutgifter som følge av et for tiden høyt investeringsnivå
- Fortsatt nedgang i vertskommunetilskudd
- Høyere pensjonsutgifter enn kommuner på samme størrelse som følge av vertskommuneansvaret⁵

4. Prosjekt «Søndre Land i møte med framtida»

Innledningsvis ble det påpekt at forprosjektet «Søndre Land i møte med framtida», som ble gjennomført våren 2019, danner grunnlaget for å revidere kommuneplanens samfunnsdel. I dette avsnittet oppsummeres noen av analysene og anbefalingen i Telemarksforskning sin rapport fra forprosjektet.

Telemarksforskning beskriver fire mulige scenarier for utviklingen i Søndre Land.

⁵ Vertskommunereformen fra 1991 innebar at ca. 120 personer bosatt på en institusjon for psykisk utviklingshemmete ble innbyggere i Søndre Land. Dette førte til en utvidelse av omsorgssektoren i Søndre Land. Omsorgstilbudet er for tiden under nedbygging som følge av at disse innbyggerne blir gamle og faller fra.

Scenariene framkommer gjennom sammenstilling dimensjonene strukturelle faktorer og Attraktiviteten. Strukturelle faktorer handler om utviklingstrekk utenfor Søndre Land slik som befolkningsutvikling på nasjonalt nivå, den økonomiske situasjonen nasjonalt og internasjonalt, utviklingen i arbeidsmarkedet osv.

Attraktiviteten består av to komponenter: Bostedsattraktivitet og næringslivsattraktivitet. De handler henholdsvis om hvor attraktivt det er å bo i Søndre Land, og hvor attraktivt det er å drive næring og jobbe i Søndre Land.

Scenariene 3 og 4 representerer en framskriving av utviklingen, slik den har vært de siste 20 årene, med ytterligere nedgang i folketall og arbeidsplasser. Scenariene 1 og 2 viser at gjennom å styrke de faktorene (bostedsattraktivitet og næringsattraktivitet) som kan påvirke utviklingen i en positiv retning er det mulig å snu den negative befolkningsutviklingen. Telemarksforskning anslår at hvis kommunen lykkes med å øke attraktiviteten og utviklingen i landet som helhet ikke forverres vesentlig, kan folketallet i Søndre Land ligge på omkring 5 700 innbyggere i 2040. Hvis attraktiviteten i lokalsamfunnet holder seg på omtrent det samme nivået som i dag anslås antall innbyggere å ligge på omkring 4 700 i 2040.

Telemarksforskning peker på følgende forhold som Søndre Land må lykkes med for å kunne øke bosteds- og næringsattraktiviteten:

1. Lokalsamfunnet (innbyggere, folkevalgte, næringsliv, frivilligheten og kommuneadministrasjonen) peker ut en felles retning og mål for utviklingen, og forankrer målsettingen i en revidert samfunnsdel av kommuneplanen.
2. Lokalsamfunn preges av en endrings- og samarbeidskultur med høy grad av tillit mellom aktørene
3. En bærekraftig kommuneøkonomi og kommunale tjenester med riktig kvalitet og omfang
4. Tilgjengelige boliger, boligtomter og næringsareal tilpasset innbyggerne, tilflytternes og næringslivets behov
5. Et attraktivt kommunesenter
6. Et godt kulturtilbud som bidrar til å forsterke lokalsamfunnets kultur og identitet

5. Nasjonale og regionale føringer på kommunal planlegging

Nasjonale forventninger

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Gjeldende forventningsdokument ble vedtatt ved kongelig resolusjon 14.mai 2019.

Regjeringen legger vekt på at nasjonen Norge står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

De mål, oppgaver og interesser som regjeringen forventer at kommuner og fylkeskommuner legger særlig vekt på i planleggingen i årene som kommer fokuserer på følgende tema:

Effektive og kunnskapsbaserte planprosesser

- FNs bærekraftsmål skal være grunnlag for kommunal og regional planlegging
- Effektivisering og forenkling av planprosesser, blant annet gjennom økt bruk av IKT
- Arbeidet med planstrategien prioriteres

Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet

- Et samfunn med lave utslipp som er trygt og tilpasset klimaendringene
- Aktiv forvaltning av natur- og kulturminneverdier
- Ressursbasert næringsutvikling

Bærekraftig areal- og transportutvikling

- Styrket knutepunktsutvikling
- Mer vekt på regionale løsninger
- Kostnadseffektiv framføring av mobil- og bredbåndsnett

Regionale utviklingstrekk og føringer

Planstrategien for nye Innlandet fylke utarbeides våren 2020. I den regionale planstrategi for Oppland fra 2016 oppsummeres utfordringene og mulighetene slik:

De største utfordringene i Oppland er demografisk skjevhet, kompetanse og næringsutvikling. Den overordnede ambisjonen for Oppland er å gripe de mulighetene fylket har i en grønn framtid. På bakgrunn av dette, og ikke minst behovet for langsiktig arbeid, prioriteres følgende tre politikkområder

- næringsutvikling,
- samferdsel
- kompetanse.

Regional plan for attraktive byer og tettsteder i Oppland (2016) fastsetter Hov som områdesenter og bidrar til å skape bevissthet om hva attraktivitet innebærer for byer og tettsteder i Oppland. Planen angir kriterier for god stedsutvikling og retningslinjer for etablering av handel, basert på erfaringer med gjeldende fylkesdelplan og situasjonen i Oppland.

Byene og tettstedene er det som vokser også i Oppland, og det er her kommunene møter de fleste utfordringene i sin planhverdag. Målet for byer og tettsteder i Oppland er å framstå som både attraktive og bærekraftige i et langsiktig perspektiv.

Gjøvikregionen oppsummerer utfordringene ved å peke på svak befolkningsvekst og arbeidsplassutvikling, samt å påpeke at det er en sammenheng mellom utdanningsnivået i næringslivet og innovasjon og vekst.

Strategisk plan for Gjøvikregionen har 5 overordnede mål:

1. Gjøvikregionen skal ha bokvaliteter som gir bolyst og økt tilflytting.

2. Gjøvikregionen skal ha gode forbindelser internt og til/fra Mjøsbyene og Oslo-Akershusområdet.
3. Gjøvikregionen skal ha utdanningstilbud for etterspurt kompetanse og innovasjonskraft.
4. Gjøvikregionen skal ha et næringsliv som skaper arbeidsplasser og samfunnsverdier.
5. Gjøvikregionen skal ha kulturtilbud som skaper trivsel og spennende opplevelser.

FNs 17 bærekraftsmål som utgangspunkt for planleggingen i Søndre Land kommune

I 2015 vedtok FNs generalforsamling 2030 – agendaen for bærekraftig utvikling. Agendaen har 17 utviklingsmål for å fremme sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å sikre sosial rettferdighet, god helse, stanse tap av naturmangfold og begrense klimaendringene.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

6. Status for planstrategien 2016 – 2019 og Planoppgaver 2020 – 2023

Følgende tabell gir en oversikt over status for planstrategien 2016 - 2019

Planoppgave	Tidligere	2016	2017	2018	2019
Kommuneplan					
Samfunnsdel	2014				
Arealdel		X			
Handlingsplan med økonomiplan	Årlig	X	X	X	X
Strategidokumenter og temaplaner					
Boligsosial plan		X			
Plan for vold og trusler i nære relasjoner		X			
Plan for psykisk helse og rus		X			
Demensplan 2017 – 2025			X		
Kulturminneplan					X
Kartlegging og verdsetting av friluftsområder				Delvis	
Plan for tettstedsutvikling Hov sentrum					Pågår
Frivilligmelding for Søndre Land					Pågår
Digitaliseringsstrategi 2017 – 23			X		
Næringsplan					
Kvalitetsplan oppvekst					Pågår
Strategi for hverdagsmestring og velferdsteknologi.			X		
Kompetanseutviklingsplan oppvekst				X	
Plan for bosetting og kvalifisering innvandrere	2015				
Smittevernplan	2009				Pågår
Pandemiplan	2009				Pågår
Beredskapsplan	Årlig		X		
Overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse			X		
Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2017 – 21			X		
Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv – handlingsdel	Årlig				
Trafikksikkerhetsplan 2017 - 21	Årlig		X		
Hovedplan for vann og avløp				X	
Lønnspolitisk plan				X	
Arbeidsgiverstrategi	2014				
Kommunikasjonsstrategi	2014				
Folkehelseoversikt	2016				X
Energi og klimaplan					X
Helse og omsorgsplan					X
Kommunal kreftstrategi			X		
Rusmiddel politisk handlingsplan	2011				
Helseberedskapsplan			X		
Reguleringsplaner					
Reguleringsplan Fagerlund næringsområde			X		
Reguleringsplan Hovli omsorgssenter			X		
Reguleringsplan Grettejordet boligområde					X
Reguleringsplan ny brannstasjon		X			
Reguleringsplan Hasvoldseter næringsområde					
Detaljregulering gang og sykkelvei Odnes		X			
Klinkenbergtoppen boligområde					Planprog
Reguleringsplan p-plass idrettsparken				Vedtaks utsatt	
Reguleringsplan Fluberg nye boligområde					

Oversikten viser at planstrategien for perioden 2016 – 2019 i stor grad er fulgt opp og gjennomført. Plan for kartlegging og verdsetting av friluftsområder er delvis gjennomført ved at det foreligger et manuskript, men verdsettingen må kvalitetssikres og dataene legges inn i Miljødirektoratets database. Reguleringsplan for parkering ved idrettsplassen er utarbeidet, men under kommunestyrets behandling ble vedtaket utsatt. Kulturminneplanen er vedtatt, men det gjenstår å legge kulturmiljøene inn i databasen.

Næringsplan, reguleringsplan for Fluberg boligområde og reguleringsplan for Hasvoldseter næringsområde er ikke påbegynt. Utsettelsen av de to reguleringsplanene skyldes til dels kapasitetsutfordringer i planavdelingen som følge av nye planoppgaver som ikke var med på den opprinnelige planoversikten. Nye planarbeider som er kommet til i perioden omfatter:

- Reguleringsplan for Hov biobrensel (2019)
- Reguleringsplan for Lille Odnos (privat, 2019)
- Reguleringsplan for klinikkområdet (privat, 2019)
- Reguleringsplan for Stendefeltet (privat, planprogram 2019)
- Reguleringsplan for By skog og Ringstad (privat, 2019)
- Reguleringsplan for Grevsjølia (2018)
- Områdereguleringsplan for Kråkvika, Fjordsbygda og Breskebakke (Planprogram 2017, pågår)
- Reguleringsplan FV 247 (Statens vegvesen)
- Reguleringsplan FV 34 (Statens vegvesen)

Planarbeid 2020 – 2023

Nedenfor følger forslag til planoversikt for perioden 2020 til 2023. For årene 2022 og 2023 er oversikten foreløpig i påvente av at arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel .

Planstrategi 2020 - 2023	Tidligere	2020	2021	2022	2023
Kommuneplan					
Kommuneplanens samfunnsdel		X	X		
Kommuneplanens arealdel				X	X
Handlingsplan med økonomiplan	Årlig	X	X	X	X
Strategidokumenter og temaplaner					
Habiliterings- og rehabiliteringsplan		X			
Plan for tettstedsutvikling Hov		X			
Smittevernplan	2009	X			
Pandemiplan	2009	X			
Frivilligmelding		X			
Plan for lokalisering av næringsarealer			X		
Trafikksikkerhetsplan – revisjon	2017		X		
Revisjon av overordnet ROS - analyse	2017		X		
Plan for klimatilpasning				X	
Reguleringsplaner					
Reguleringsplan Hasvoldseter næringsområde		Vurderes			
Reguleringsplan Fluberg nye boligområde		Vurd			

		eres			
Reguleringsplan for Grime (priv)		X	X		
Reguleringsplan for Stende (priv)		X			
Reguleringsplan for Klinkenbergstoppa		X	X		
Reguleringsplan for Grettejordet (priv)		X			
Områdereguleringsplan Kråkvika, Fjordsbygda og Breskebakke		X			
Overvannsplan for Hov		X			

7. Revisjon av kommuneplanens samfunnsdel – formål og temaer

Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, avklare planprosessen med frister og deltakere og beskrive opplegget for medvirkning. Planprogrammet skal sikre en oversiktlig, forutsigbar og effektiv planprosess, hvor myndigheter, innbyggere og andre interesserte medvirker i planarbeidet fra begynnelsen av.

Revisjon av kommuneplanens samfunnsdel skal legge grunnlag for økt bosteds- og næringsattraktiviteten slik at befolkningsnedgangen snus og innbyggertallet øker. FNs bærekraftsmål vil utgjøre et viktig grunnlag for planarbeidet. Kommuneplanens samfunnsdel skal vise den videre veien mot et sosialt, økonomisk og miljømessig bærekraftig lokalsamfunn i Søndre Land.

Befolknings- og næringsutvikling

Den demografiske utviklingen med nedgang i folketallet og endring i alderssammensetning er en stor utfordring for Søndre Land. Færre innbyggere betyr blant annet nedgang i kommunens inntekter (statlig rammetilskudd), mangel på kvalifisert arbeidskraft og skjev befolkningssammensetning. Dessuten blir grunnlaget for å drive handelsvirksomhet og privat tjenesteyting mindre.

Som en del av arbeidet med Kommuneplanens samfunnsdel, skal det utvikles strategier og tiltak for å snu befolkningsnedgangen og sikre bedre balanse mellom andelen i yrkesaktiv alder i forhold til de som står utenfor arbeidsmarkedet.

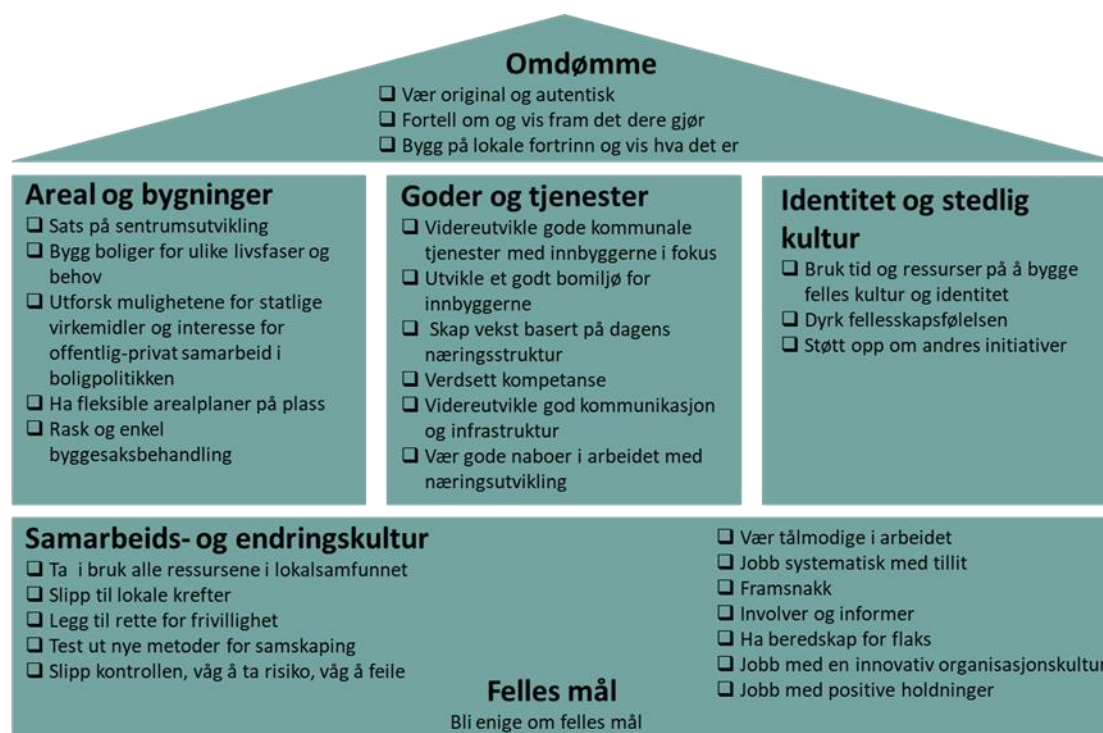
Et aktivt næringsliv og flere arbeidsplasser er nødvendig for å oppnå befolkningsvekst. Kommunen har bidratt til etableringen av «Søndre Land Næringsforening», og næringsrådgiveren er observatør i styremøtene. Foreningen har også tatt over og står som formell arrangør av den uformelle møteplassen «Frokostkaffe for næringslivet», som holdes hver tirsdag. Regionalt næringsforum er et annet området hvor kommunen deltar, også med midler inn i et felles regionalt næringsutviklingsprogram. Her møtes alle næringsrådgivere fast en gang i måneden, eller oftere ved behov, for å diskutere og dele informasjon og satsing på utviklingen av regionens næringsliv. Gjennom «Bolyst Land» prosjektet markedsføres kommunen utad og til egne innbyggere, gjennom egen nettside, magasin og sosiale medier. Dette rettes mot både eksisterende innbyggere, men også for å tekkes potensielle tilflyttere til regionen.

Kommuneplanens samfunnsdel må avklare hvilke mål og ambisjoner kommunen skal ha for arbeidet med næringsutvikling i årene framover.

Det må være et mål å bevare dagens arbeidsplasser i landbruket, både jord- og skogbruk. Kommuneplanen bør avklare hva kommunen kan bidra med for å ivareta og videreutvikle jordbruks- og skogbruksnæringslivet.

Telemarkforskning sin rapport «Nye grep for en ny framtid» (TF – rapport 481) er et sentralt utgangspunkt for planarbeidet. Gjennom det såkalte attraktivitetshuset viser Telemarkforskning hvilke områder det er viktig å fokusere på for å oppnå vekst og utvikling. Attraktivitetshuset vil være et viktig grunnlag for planarbeidet.

FNs bærekraftsmål som utgangspunkt for kommuneplanens samfunnsdel

FNs bærekraftsmål (se kapittel 5) vil være et viktig utgangspunkt for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Målene må operasjonaliseres slik at de kan utgjøre et godt utgangspunkt for planlegging og utvikling i Søndre Land.

Arealbruk

I senere tid er det stort fokus på klimavennlig areal og transportplanlegging som også vil gi føringer for arealplanleggingen, både ved revidering av kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner. Videre vil jordvern hensyn, hensyn til barn og unge og tilgjengelighet for alle gi føringer. Kommunen er godkjent som «Trafikksikker kommune» og vi har tilsluttet oss prinsipper innenfor «Connected Living» ved utforming av nye boligområder. Arbeidet som er igangsatt for utvikling av Hov sentrum vil fortsette inn i planperioden.

Kommunen skal i planperioden ta stilling til lokalisering av næringsarealer, og vurdere behovet for utvikling av nye bolig- og hyttefelt og lokalisering av disse. Gode tilrettelegginger for et aktivt bruk av Randsfjorden vil fortsatt være aktuelt å videreføre i framtiden.

Det er ønskelig at arealforvaltningen kan stimulere til at kommunen kan bli en attraktiv bo-kommune samtidig som naturressurser og kulturhistoriske verdier ivaretas.

Økonomisk bærekraft - Kommuneøkonomi

Mål, strategier og tiltak i kommuneplanens samfunnsdel skal utformes innenfor rammen av den forventete økonomiske utvikling for Søndre Land kommune. På kort sikt er det nødvendig å skape balanse mellom kommunenes inntekter og utgifter. På lengre sikt må kommunens økonomi tilpasses en situasjon med færre innbyggere og høyere gjennomsnittsalder. I tillegg skal kommuneplanen vise hvordan kommunen skal omstilles til en økonomisk ramme uten vertskommunetilskudd.

Miljømessig bærekraft

Klimautfordringene handler blant annet om å redusere utslipp av klimagasser for å begrense temperaturstigningen og sikre biologisk mangfold. Innsatsen vil rette seg både mot det kommunen gjør for å redusere utslipp av klimagasser og ivareta miljøet, og tiltak som bidrar til å begrense konsekvensene av klimaendringene i Søndre Land (klimatilpasning).

Kommuneplanens samfunnsdel skal, med utgangspunkt i kommunens klima- og energiplan, konkretisere mål og strategier for det videre arbeid med sikte på oppfylle målet om miljømessig bærekraft lokalt og globalt. Det skal også gjøres en overordnet vurdering av om klimaendringer vil påvirke langsiktige mål og strategier i samfunnsdelen.

Folkehelsearbeidet. Deltakelse og sosial bærekraft

Folkehelsearbeidet har vært en profilert og integrert del av kommunens virksomhet i flere år. Dette arbeidet vil fortsette. Kommuneplanens samfunnsdel skal trekke opp rammene for den videre satsing på dette området.

Samfunnssikkerhet og sårbarhet

Kommunene skal utvikle trygge og robuste lokalsamfunn og har et generelt og grunnleggende ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet innenfor sitt geografiske område.

Overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse ble utarbeidet i 2016 (vedtatt i kommunestyret februar 2017) i samarbeid med Nordre Land kommune. Overordnet beredskapsplan ble utarbeidet i oktober 2017.

Beredskapsplanen inneholder en oversikt over når de sentrale dokumentene i kommunens beredskapsarbeid er utarbeidet, og når de skal revideres. Denne listen bør ajourføres og revideres som en del av arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Mestring og velferd

I kapittel tre *utviklingstrekk og utfordringer* ble det vist til at Søndre Land i årene framover vil oppleve at andelen av eldre i befolkningen øker. Dette er en utvikling som gir både muligheter og utfordringer. De fleste eldre er friske og aktive, og vil med sin erfaring, kunnskap og overskudd kunne være en viktig og positiv ressurs i lokalsamfunnet. Samtidig vil den eldste delen av befolkningen ha et større omsorgsbehov sammenlignet med befolkningen for øvrig. Flere eldre innebærer derfor et økende press på kommunens helse- og omsorgstjenester. I tillegg vil en økende andel eldre i forholde til den yrkesaktive befolkningen kunne føre til mangel på arbeidskraft.

Nedtrappingen av vertskommunetilskuddet de neste 10 årene vil utgjøre en særskilt utfordring for Søndre Land kommune.

Velferdsteknologi og utvikling av ny kunnskap knyttet til rehabilitering og hverdagsmestring vil i årene framover åpne nye muligheter innenfor omsorgssektoren. Våren 2021 tas nye Hovli i bruk, noe som også vil gi nye muligheter for utvikling av omsorgstjenestene i Søndre Land.

Som en del av arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel, skal det utformes mål og strategier for å møte utfordringene og mulighetene på en best mulig måte.

Oppvekst

I motsetning til området mestring og velferd er det ikke grunn til å forvente noe vesentlig økning i brukergruppen innenfor oppvekstområdet. Grunnskolene har allerede i noen år hatt en nedgang i antall elever. I barnehagene har det vært en liten økning de siste årene, men framover ser det ut til at antall barn i kommunen kan komme til å gå ned. Nedgangen i antallet barn og unge vil antagelig også få betydning for helsestasjonstjenesten og barnevernet. Utfordringen for oppvekstområde vil ut fra denne situasjonen i store være knyttet til å opprettholde og videreutvikle kvalitet i en nedbyggingsfase.

Forventningene til oppvekstsektoren – både fra statlige myndigheter og fra foreldrene ser ut til å økt de senere årene. Antagelig vil denne utviklingen fortsette. Grunnskolen tar i bruk nye læreplaner fra høsten 2020. Det vil føre til behov for omstilling og kompetanseutvikling. Rammeplan for barnehagen er førende for pågående og kommende kompetanseløft for de barnehageansatte. Det nye planverket for både skole og barnehage representerer en helhetlig tilnærming til lek, læring og omsorg uansett om barnet befinner seg i barnehage- eller skolealder. Dette gir kommunen tydelige føringer og lokalt handlingsrom til å sikre helhet og gode overganger i barnets utdanningsløp. Mål og strategier for å fylle det lokale handlingsrommet vil være et sentralt tema i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Kultur, møteplasser og lokalsamfunn

Kultursektoren er et sentralt område for å styrke lokalsamfunnets attraktivitet. Kommunen har et godt og variert kultur og fritidstilbud som favner mange innbyggere. Det aktive lag- og foreningslivet er viktig for trivselen og samhørigheten. Gjennom kommuneplanarbeidet vil en se nærmere på hvordan kulturavdelingens ressurser kan nyttiggjøres i andre kommunale sektorer, særlig innen oppvekst og eldreomsorg. Hvordan kan kunst og kulturfagenes ressurs bidra til økt trivsel, læring og mestring i alle livets faser?

Det pågår for tiden et arbeid med en kommunal frivilligmelding. Med utgangspunkt i denne meldingen er det naturlig, som en del av kommuneplanarbeidet, å vurdere hvordan man gjennom samskaping kan tilrettelegge for at frivilligheten kan være en ressurs, medspiller og premissleverandør for utviklingen av lokalsamfunnet.

Som en del av arbeidet med sentrumsplanen og bruken av Fladsrudtomta, vil en se nærmere på bibliotekets fysiske plassering og dets funksjon som kulturformidler og møteplass.

8. Framdriftsplan og opplegg for medvirkning

Planprogrammet legges fram til første gangs behandling i kommunestyret i midten av mars 2020. Det tas sikte på et vedtak om planprogrammet innen utgang av september 2020. Planarbeidet gjennomføres vinteren / våren 2020-2021. Vedtak om ny samfunnsdel av kommuneplan vil kunne fattes senest innen utgangen av september 2021.

Telemarksforskning pekte i rapporten «nye grep for en ny framtid» på betydningen av medvirkning fra befolkningen og samskaping som bærebjelker i utviklingen av lokalsamfunnet. Etabler felles mål, slipp til alle gode krefter, skap tillit og grip mulighetene, var forskernes anbefaling til strategi for å snu samfunnsutviklingen. Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel skal bygge på denne strategien. Aktiv medvirkning fra befolkningen i form av blant annet folkemøter og gjestebud vil derfor være et sentralt element i arbeidet.

Barn- og unges interesser skal ivaretas særskilt. Det skal blant annet skje gjennom å involvere ungdomsrådet.